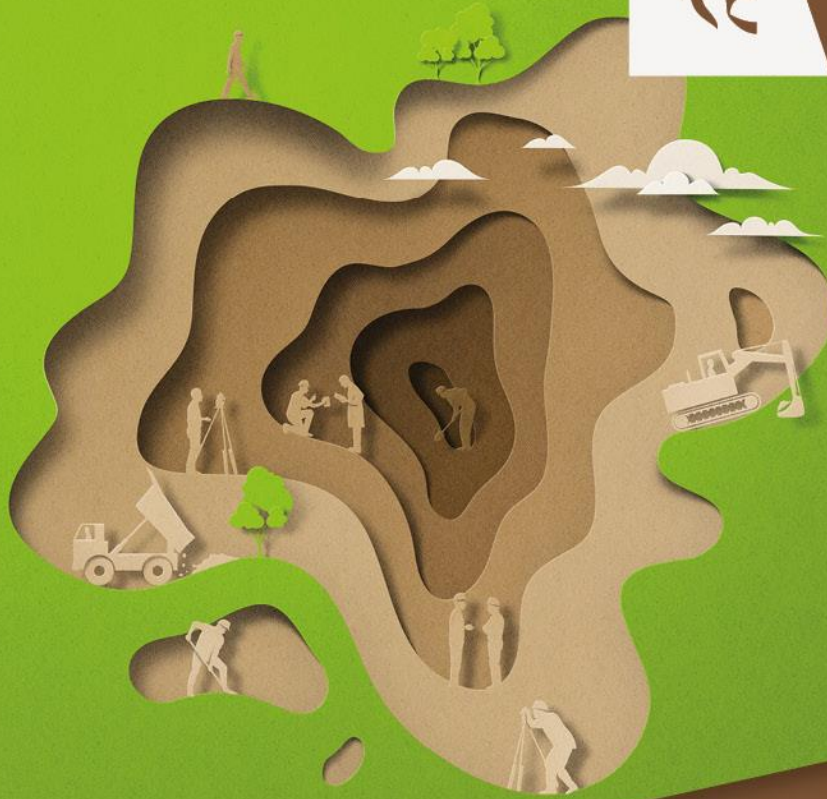




Vlaanderen
is materiaalbewust



MELDINGS- EN VERGUNNINGSPLICHTIGE INRICHTINGEN EN ACTIVITEITEN IN HET (BEPERKT) BODEMSANERINGSPROJECT

LEIDRAAD

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

OVAM.VLAANDEREN.BE

OVAM



MELDINGS- EN
VERGUNNINGSPLICHTIGE
INRICHTINGEN EN ACTIVITEITEN
IN HET (BEPERKT)
BODEMSANERINGSPROJECT

Leidraad

publicatiedatum / 31.10.2023



DOCUMENTBESCHRIJVING

- 1 *Titel van publicatie:*
Meldings- en vergunningsplichtige inrichtingen en activiteiten in het (beperkt) bodemsaneringsproject - Leidraad
- 2 *Verantwoordelijke Uitgever:*
OVAM
- 3 *Wettelijk Depot nummer:* D/2021/5024
- 4 *Trefwoorden:*
Bodemsanering
BSP
Vergunningsplicht
Meldingsplicht
Watertoets
Natuurtoets
MER
VR
- 5 *Samenvatting:*
Deze leidraad is een extra handleiding bij het opstellen van de wetgevingstechnische aspecten van een bodemsaneringsproject of een beperkt bodemsaneringsproject, zoals bedoeld in artikel 47, §2 of artikel 57 van het Bodemdecreet.
- 6 *Aantal bladzijden:* 36
- 7 *Aantal tabellen en figuren:* 5 tabellen
- 8 *Datum publicatie:* 2023
- 9 *Prijs*:* /
- 10 *Begeleidingsgroep en/of auteur:*
Steven Deleersnyder – Sertius
Leo Kerkstoel - Sertius
Nick Bruneel - OVAM
Lieve Crauwels - OVAM
Johan Ceenaeme - OVAM
Mike Mortelmans - OVAM
- 11 *Contactpersonen:*
Lieve Crauwels
Nick Bruneel
Johan Ceenaeme
- 12 *Andere titels over dit onderwerp:*
Standaardprocedure voor bodemsaneringsproject en beperkt bodemsaneringsproject

U hebt het recht deze brochure te downloaden, te printen en digitaal te verspreiden. U hebt niet het recht deze aan te passen of voor commerciële doeleinden te gebruiken.

De meeste OVAM-publicaties kunt u raadplegen en/of downloaden op de OVAM-website: ovam.vlaanderen.be

* Prijswijzigingen voorbehouden.

INHOUD

1	Inleiding.....	5
2	Vergunningstechnische omschrijving van de saneringslocatie en de omgeving.....	6
3	Overzicht en omschrijving van de stedenbouwkundige handelingen	8
3.1	Vergunningsplichtige, meldingsplichtige en vrijgestelde handelingen	8
3.2	Verenigbaarheid met de bestemming en met de omgeving	10
3.3	Specifieke handelingen	10
3.3.1	Slopen van gebouwen	10
3.3.2	Ontbossen	11
3.3.3	Aanmerkelijke reliëfwijziging	12
3.4	Overige aandachtspunten	12
3.4.1	Archeologienota	12
3.4.2	Sloopopvolgingsplan	13
3.4.3	Hemelwaterverordening van 2023	14
4	Overzicht en omschrijving van de ingedeelde inrichtingen en activiteiten overeenkomstig titel V van het DABM	16
4.1	Overzicht	16
4.2	Voorwaarden	16
4.2.1	Algemeen	16
4.2.2	Specifieke ingedeelde inrichtingen en activiteiten	16
5	Projecten onderworpen aan milieueffectrapportage.....	20
6	Projecten waarvoor een project-M.E.R.-screeningsnota moet worden opgesteld	22
7	Exploiteren of veranderen van een inrichting waarvoor een omgevingsveiligheidsrapport vereist is 24	24
8	Biodiversiteit	25
9	Watertoets	27
9.1	Inleiding	27
9.2	Toets van het gezond verstand	27
9.3	Moet extern advies gevraagd worden?	28
9.4	Extern adviesverlenende instantie	30
9.5	Schadelijke effecten	31
10	Adviesinstanties	32

1 INLEIDING

Deze leidraad is een extra handleiding bij het opstellen van de wetgevingstechnische aspecten van een bodemsaneringsproject of een beperkt bodemsaneringsproject, zoals bedoeld in artikel 47, §2 of artikel 57 van het Bodemdecreet.

In deze tekst moet 'bodemsaneringsproject' ook gelezen worden als 'beperkt bodemsaneringsproject', tenzij dit expliciet anders is weergegeven. Specifiek voor een beperkt bodemsaneringsproject kunnen we verwijzen naar hoofdstuk 3.1.1. van de standaardprocedure voor bodemsaneringsproject en beperkt bodemsaneringsproject.

Als de bodemsaneringswerken handelingen, inrichtingen of activiteiten omvatten die meldings- of vergunningsplichtig zijn krachtens titel V van het DABM of krachtens titel IV, hoofdstuk II, van de VCRO, geldt het conformiteitsattest als meldingsakte of omgevingsvergunning.

De aanwezigheid van deze vergunningsplichtige elementen in de bodemsaneringswerken impliceert dat de OVAM het bodemsaneringsproject voorafgaand aan haar beoordeling voor advies moet voorleggen aan adviesinstanties. De OVAM legt een beperkt bodemsaneringsproject niet voor aan andere adviesinstanties voorafgaand aan haar beoordeling.

Het bodemsaneringsproject moet m.b.t. de vergunningsplichtige elementen die gevat zijn door het conformiteitsattest dan ook de nodige informatie bevatten die:

- de adviserende instanties in staat moeten stellen over de vergunningsaspecten een gemotiveerd advies te geven, wanneer de OVAM het bodemsaneringsproject aan hen ter advies voorlegt;
- de OVAM moeten toelaten zorgvuldig een gefundeerde beslissing over de conformiteit te nemen in overeenstemming met de betrokken wetgeving, in het licht van de toepasselijke (sectorale) toetsingskaders.

Voor de meldingsplichtige elementen moet het bodemsaneringsproject de nodige informatie bevatten die de OVAM moet toelaten om na te gaan of de meldingsplichtige handelingen al dan niet verboden zijn in het licht van de toepasselijke (sectorale) toetsingskaders.

Daarnaast moet het bodemsaneringsproject het publiek steeds in staat stellen op nuttige wijze het bezwaarrecht uit te oefenen. Ook in het kader van dit bezwaarrecht moet het bodemsaneringsproject de nodige informatie bevatten.

De in het bodemsaneringsproject op te nemen informatie m.b.t. de meldings- en vergunningsplichtige elementen, worden omschreven in de standaardprocedure bodemsaneringsproject en beperkt bodemsaneringsproject.

In deze leidraad wordt bijkomende informatie gegeven m.b.t. deze voorgeschreven informatie.

2 VERGUNNINGSTECHNISCHE OMSCHRIJVING VAN DE SANERINGSLOCATIE EN DE OMGEVING

De vergunningstechnische omschrijving van de saneringslocatie en de omgeving zoals omschreven in titel 7.2 van de standaardprocedure moeten de OVAM en de adviesverlenende overheden toelaten zich een beeld te vormen van de saneringslocatie zelf en haar omgeving.

- Planologische bestemming, ligging t.o.v. VEN-gebieden en speciale beschermingszones en de aan- of afwezigheid van onroerend erfgoed (punten 1, 4 en 5 van titel 7.2 van de standaardprocedure): hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de omgevingscheck zoals beschikbaar in het omgevingsloket (<https://omgevingsloketpubliek.omgeving.vlaanderen.be/?omgeving>) en van de kaarten beschikbaar op Geopunt.

Let wel: wat betreft de planologisch bestemming, duidt de omgevingscheck enkel aan of een locatie al dan niet gevat is door een bestemmingplan (APA, BPA, RUP, gewestplan). De bestemming zelf moet de deskundige opzoeken via het toepasselijke plan zelf. Deze informatie is in principe reeds beschikbaar via het onderzoekstraject, tenzij uiteraard de bestemming die gold tijdens de onderzoeksfase ondertussen achterhaald zou zijn.

- Archeologisch erfgoed (punt 6 van titel 7.2 van de standaardprocedure): de potentiële aanwezigheid of de verwachte afwezigheid van archeologisch erfgoed kan worden geraadpleegd op het geoportaal van het Agentschap Onroerend Erfgoed (<https://geo.onroenderfgoed.be/#profiel=rechtsgevolgen&zoom=9&lat=6639473.15&lon=462444.02>).
- Toepasselijke stedenbouwkundige verordeningen en hun relevante voorschriften (punt 3 van titel 7.2 van de standaardprocedure): stedenbouwkundige verordeningen kunnen worden vastgesteld op gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau en kunnen voorschriften bevatten die betrekking hebben op onder meer veiligheid, hinder, het verbod tot het uitvoeren van bepaalde werken op bepaalde dagen of tijdens bepaalde uren, reliëfwijzigingen, verhardingen, ...

Een centraal geoloket waarop alle voor een bepaalde locatie toepasselijke stedenbouwkundige verordeningen kunnen worden geraadpleegd, is niet beschikbaar. Het overzicht van de gewestelijke stedenbouwkundige verordeningen kan worden geraadpleegd via <https://omgeving.vlaanderen.be/verordeningen>. Of er voor een bepaalde locatie provinciale of gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen van toepassing zijn, moet de deskundige op het lokale niveau nagegaan, hetzij via de website van het betrokken bestuur, hetzij via de betrokken diensten indien de website van het bestuur de lokale stedenbouwkundige verordeningen niet ter beschikking stelt.

- Biodiversiteit van de saneringslocatie en haar omgeving: de omschrijving van de biodiversiteit (of de vermelding dat geen biodiversiteit aanwezig is) moet steeds opgenomen worden ongeacht de stedenbouwkundige bestemming van de locatie en ongeacht een eventueel specifiek beschermingsstatuut van de locatie zoals blijkt uit hogervermelde omgevingscheck. Biodiversiteit kan immers overal aanleiding geven tot specifieke evaluaties en eventuele maatregelen, ongeacht de bestemming van de plaats waar de biodiversiteit voorkomt.

Voor vaststellingen van eenvoudige elementen van biodiversiteit (bos of alleenstaande bomen, vijvers, poelen, grasland, ...) is geen specifieke deskundigheid noodzakelijk. Voor locaties met specifieke begroeiing of specifieke kenmerken (bv. deel uitmakend van of aansluitend aan heide, duingebied, waterrijk gebied, ...) is het aangewezen een beroep te doen op een deskundige fauna en flora.

Voor meer info kan u ook de biologische waarderingskaart (en bij uitbreiding/combinatie Natura 2000/Habitat kaart, en daarnaast ook kaart met VEN en IVON gebieden) raadplegen. Deze kaarten zijn eveneens geïntegreerd in het hierboven vermelde omgevingsloket.

De deskundige vermeldt ook of invasieve exoten al dan niet aanwezig zijn (<https://www.ecopedia.be/pagina/exoten>).

- Verkeerstechnische ontsluiting van de saneringslocatie en potentiële effecten op de mobiliteit door de bodemsaneringswerken: de verkeerstechnische ontsluiting van de saneringslocatie moet objectief omschreven worden met aandacht voor evidente elementen zoals bv. een ontsluiting nabij een kruispunt, rond punt of school en de aard van de weg waarop de saneringslocatie ontsluit (gemeenteweg met één rijvak voor beide richtingen in een woonwijk, gewestweg met meerdere rijvakken met voornamelijk industriële bebouwing, ...). De deskundige schat de potentiële effecten op de mobiliteit in alle redelijkheid in, rekening houdend met de ontsluiting en met de aard, omvang en duur van de werken.
- Potentiële hinder ten gevolge van de bodemsaneringswerken en duiding van de reikwijdte van de potentiële hinder: ook hier wordt een inschatting in alle redelijkheid verwacht, zowel m.b.t. de aard van de hinder als m.b.t. de reikwijdte ervan.

3 OVERZICHT EN OMSCHRIJVING VAN DE STEDENBOUWKUNDIGE HANDELINGEN

3.1 VERGUNNINGSPLICHTIGE, MELDINGSPLICHTIGE EN VRIJGESTELDE HANDELINGEN

Met stedenbouwkundige handelingen worden de handelingen bedoeld die overeenkomstig de VCRO onderworpen zijn aan een omgevingsvergunning.

Mogelijks relevante handelingen* in het kader van bodemsaneringswerken zijn voornamelijk:

- het plaatsen van constructies (werfketen, saneringsinstallaties, omheiningen, verhardingen, ...);
- het afbreken van constructies;
- ontbossen;
- hoogstammige bomen vellen die geen deel uitmaken van een bos; hoogstammige bomen zijn bomen die op een hoogte van één meter boven het maaiveld een stamomtrek van één meter hebben;
- het reliëf van de bodem aanmerkelijk wijzigen, onder meer door de bodem aan te vullen, op te hogen, uit te graven of uit te diepen waarbij de aard of de functie van het terrein wijzigt;
- een grond gewoonlijk gebruiken voor het opslaan van materialen, materieel of afval.

Bij besluit van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 betreffende de meldingsplichtige handelingen ter uitvoering van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening werd voor een aantal van bovenvermelde handelingen de vergunningsplicht vervangen door een melding.

De volgende meldingsplichtige handelingen kunnen relevant* zijn in het kader van bodemsaneringswerken:

- handelingen met stabiliteitswerken die uitgevoerd worden binnen in hoofdzakelijk vergunde of vergunde geachte gebouwen;
- de plaatsing van constructies of het aanleggen of wijzigen van verhardingen in zeehavengebieden.

De mogelijkheid om de omgevingsvergunning door een melding te vervangen, is onderworpen aan algemene en per handeling specifieke voorwaarden die geval per geval in het betrokken besluit moeten worden nagegaan.

Bij besluit van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 tot bepaling van stedenbouwkundige handelingen waarvoor geen omgevingsvergunning nodig is, werden een aantal van bovenvermelde handelingen vrijgesteld van de vergunningsplicht.

De volgende vrijstelling* is specifiek voorzien voor de volgende handelingen die betrekking hebben op de bodemsanering, als ze opgenomen zijn in een conform verklaard bodemsaneringsproject en als er geen verhardingen worden aangelegd :

- 1 het plaatsen, veranderen of verwijderen van ondergrondse constructies of installaties;
- 2 het verwijderen en aanvullen van grond tot op de hoogte van het oorspronkelijke maaiveld;
- 3 het gedurende een periode van minder dan 6 maanden plaatsen van bovengrondse constructies of installaties.

Ook de vrijstelling voor de volgende reliëfwijziging kan relevant zijn:

- 1 het terrein ligt niet in ruimtelijk kwetsbaar, erosiegevoelig of mogelijk of effectief overstromingsgevoelig gebied;
- 2 de aard van het terrein kan wijzigen, maar de functie van het terrein wijzigt niet;
- 3 het totale volume van de reliëfwijziging is kleiner dan dertig kubieke meter per goed;
- 4 de hoogte of diepte van de reliëfwijziging is op elk punt kleiner dan een halve meter;
- 5 de reliëfwijziging strekt niet tot het geheel of gedeeltelijk dempen van grachten of waterlopen.

Van de vrijstellingen kan geen gebruik worden gemaakt als de handelingen:

- strijdig zijn met de voorschriften van gewestelijke, provinciale of gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen;
- strijdig zijn met de voorschriften van gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen, bijzondere plannen van aanleg, minder dan vijftien jaar oude verkavelingsvergunningen of minder dan vijftien jaar oude omgevingsvergunningen voor het verkavelen van gronden die niet opgenomen zijn in de gemeentelijke lijst, opgemaakt in toepassing van artikel 4.4.1, § 3 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening;
- de opmaak van een milieueffectenrapport, een passende beoordeling of een mobiliteitsstudie vereisen:
- gelegen zijn in:
 - 1 een vijf meter brede strook, te rekenen vanaf de bovenste rand van het talud van ingedeelde onbevaarbare en bevaarbare waterlopen, alsook in de bedding van deze waterlopen;
 - 2 de erfdienstbaarheidszone langs grachten van algemeen belang, opgelegd in toepassing van artikel 3.4.1, § 2, van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018;
 - 3 een afgebakende oeverzone als vermeld in artikel 1.1.3., § 2, 46°, van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018.

In bovenstaande gevallen blijft de vrijstelling wel van toepassing indien de handelingen worden uitgevoerd door of in opdracht van de beheerder van de waterloop of gracht zelf.

Let wel: provinciale en gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen kunnen voor meldingsplichtige handelingen een vergunningsplicht en voor vrijgestelde handelingen een meldingsplicht invoeren. Provinciale en gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen vastgesteld voor 1/9/2009 kunnen ook vergunningsplichten bevatten voor vrijgestelde handelingen. Vandaar het belang van het in kaart brengen van de toepasselijke stedenbouwkundige verordeningen en hun relevante voorschriften (zie hoger).

Gemeentelijke voorschriften kunnen ook andere toelatingsregimes invoeren dan een omgevingsvergunning. Een typisch voorbeeld is de toelating voor het vellen van bomen die niet hoogstammig zijn (bv. Brugge, Gent, Leuven, ...). Als (een aantal) bomen geveld moeten worden die geen hoogstammige bomen zijn maar waarvoor op basis van een gemeentelijke voorschriften een toelating nodig is, dan moet de opdrachtgever deze toelating (meestal aangeduid als een 'kapvergunning') apart van het BSP bij de betrokken gemeente aanvragen en de nodige bewijzen daarvan bij het BSP toevoegen.

Indien er in het kader van de uitvoering van de bodemsaneringswerken zowel hoogstammige bomen als kleinere (onder de 'gemeentelijke kapvergunning' vallende) bomen geveld moeten worden, bespreekt de bodemsaneringsdeskundige onder deze paragraaf wie de omgevingsvergunning/toelating kan verlenen. Het kan aangewezen of praktischer zijn om de omgevingsvergunning/toelating voor het vellen van alle bomen samen via de gemeente aan te vragen.

** De eventuele toepasselijkheid van andere mogelijke vergunningsplichtige handelingen, meldingsplichten en vrijstellingen dient steeds geval per geval te worden nagegaan in de betrokken wetgeving.*

3.2 VERENIGBAARHEID MET DE BESTEMMING EN MET DE OMGEVING

Wat de verenigbaarheid met de planologische bestemming betreft, kan doorgaans worden gemotiveerd dat de bodemsaneringswerken ten dienste van of ter realisatie van de bestemming worden uitgevoerd en bestemmingsneutraal zijn. Is dit niet het geval door bv. de bestemming, de aard van de werken en/of de schaal en omvang van de werken, dan is vooroverleg vereist over de toepassing van een afwijkmogelijkheid.

Wat de verenigbaarheid met de omgeving betreft (visueel, functioneel, hinder, ...) moet de deskundige dit in alle redelijkheid beoordelen en motiveren. In bepaalde gevallen kunnen maatregelen vereist zijn om de saneringswerken in de omgeving te integreren (bv. langdurige aanwezigheid van een zuiveringsinstallatie in woongebied).

3.3 SPECIFIEKE HANDELINGEN

3.3.1 **Slopen van gebouwen**

In kader van een bodemsaneringsproject is het mogelijk een omgevingsvergunning te verkrijgen voor het slopen van (een deel van) een gebouw. Dit kan enkel indien het slopen van het gebouw te verantwoorden is voor het uitvoeren van de bodemsaneringswerken. Hierbij moet het BATNEEC-principe in rekening worden gebracht. Indien het slopen van het gebouw volgens het BATNEEC-principe niet te verantwoorden is in het kader van de bodemsanering, kan hiervoor geen omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen worden aangevraagd via het bodemsaneringsproject. Indien de kosten van de sloop wel te verantwoorden zijn in het kader van het BATNEEC-principe, kan er wel een omgevingsvergunning voor het slopen worden aangevraagd.

Een sloopopvolgingsplan moet worden toegevoegd aan het bodemsaneringsproject wanneer de sloop betrekking heeft op een gebouw of gebouwen waarvan het totale bouwvolume groter is dan 1000 m³ voor alle niet-residentiële gebouwen waarop de sloop betrekking heeft, of groter dan 5000 m³ voor alle in hoofdzaak residentiële gebouwen, met uitzondering van eengezinswoningen, waarop de sloop betrekking heeft.

In sommige gevallen zal er voorafgaandelijk aan de bodemsanering een sloop van de gebouwen gebeuren in kader van een herontwikkeling van het terrein. In dit geval moet de omgevingsvergunning voor het slopen via de gebruikelijke weg worden aangevraagd. Indien reeds beschikbaar, moet een kopie van de omgevingsvergunning voor het slopen aan het bodemsaneringsproject worden toegevoegd.

In het kader van het slopen van (delen van) gebouwen opgenomen in vastgestelde inventarissen van onroerend erfgoed of beschermd onroerend erfgoed (voor zover dit al niet verboden is), moet er toestemming/advies gevraagd worden aan het agentschap dat belast is met de uitvoering van het beleid inzake onroerend erfgoed. In uitzonderlijke gevallen is de gedeeltelijke sloop van een beschermd monument of een beschermd stads- of dorpsgezicht toegelaten als de sloop de erfgoedwaarden van het geheel niet wezenlijk aantast. De gegevens aangaande deze toelating tot slopen dienen in het bodemsaneringsproject te worden opgenomen.

3.3.2 Ontbossen

Ontbossen is gedefinieerd als iedere handeling waardoor een bos geheel of gedeeltelijk verdwijnt en waarbij aan de grond een andere bestemming of gebruik wordt gegeven.

Omdat het begrip bos zeer ruim is gedefinieerd en er geen instrumenten beschikbaar zijn die geografisch afbakenen welke met bomen begroeide oppervlakten al dan niet decretaal als bos worden beschouwd, zal vaak vooroverleg met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) aangewezen zijn om na te gaan of een met bomen begroeide oppervlakte al dan niet als bos moet worden beschouwd.

Ontbossen is slechts in een beperkt aantal gevallen toegelaten (na te gaan via raadpleging van het Bosdecreet) en vereist een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Buiten deze beperkte gevallen, is voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor ontbossing een voorafgaande ontheffing vereist die dient te worden aangevraagd bij het ANB. Voor bodemsaneringen die worden uitgevoerd door of in opdracht van een overheid (waaronder ambtshalve saneringen in opdracht van de OVAM) is echter nooit een voorafgaande ontheffing vereist.

Ontbossing is onderworpen aan boscompensatie, hetzij financieel, hetzij in natura. Het bodemsaneringsproject moet het compensatievoorstel bevatten.

Kappingen van bomen in een bos die geen aanleiding geven tot ontbossing vereisen geen omgevingsvergunning maar wel een machtiging van het ANB.

Zie voor meer achtergrond <https://www.natuurenbos.be/bomenkappen>.

3.3.3 Aanmerkelijke reliëfwijziging

Het begrip 'aanmerkelijke reliëfwijziging' is niet gedefinieerd. De rechtspraak laat bovendien niet toe 'aanmerkelijk' louter mathematisch te vertalen.

Er is bijgevolg enkel zekerheid dat geen omgevingsvergunning (of conformiteitsattest) nodig is voor vrijgestelde reliëfwijzigingen (zie hoger).

Voor andere reliëfwijzigingen moet geval per geval kwalitatief gekeken worden naar de functie, het feitelijke gebruik en het uitzicht van het terrein voor en na de geplande reliëfwijziging om te bepalen of ze al dan niet als vergunningsplichtig in het bodemsaneringsproject moeten worden opgenomen. Er lijkt in de rechtspraak wel overeenstemming te zijn dat een reliëfwijziging die de waterhuishouding van een terrein of een aangrenzend terrein wijzigt hoe dan ook vergunningsplichtig is.

3.4 OVERIGE AANDACHTSPUNTEN

3.4.1 Archeologienota

Indien de bodemsaneringswerken stedenbouwkundige handelingen omvatten die niet vrijgesteld zijn van de vergunningsplicht en betrekking hebben op de volgende situaties, moet het bodemsaneringsproject in principe een archeologienota bevatten:

- 1 handelingen op percelen die gelegen zijn in een voorlopig of definitief beschermde archeologische site;
- 2 handelingen waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en waarbij de betrokken percelen geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones;
- 3 handelingen waarbij de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig gelegen zijn buiten archeologische zones, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones.

Voor terreinen zonder kadastraal nummer geldt de totale oppervlakte van de hele werf van het te vergunnen werk.

Maken de bodemsaneringswerken deel uit van een bouwproject waarvoor een archeologienota nodig is, dan moet de archeologienota van het bouwproject aan het bodemsaneringsproject toegevoegd worden.

De volgende vrijstellingen op de verplichting om een archeologienota voor te leggen, kunnen relevant zijn:

- 1 handelingen volledig gelegen in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering;
 - 2 handelingen m.b.t. bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden binnen een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, waarbij de oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden minder dan 100 m² beslaat;
 - 3 handelingen m.b.t. bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden buiten een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten een voorlopig of definitief beschermde archeologische site, waarbij de oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem buiten het gabarit van de bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden minder dan 1000 m² beslaat, wanneer de lijninfrastructuur waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd meer dan 1000 meter bedraagt;
 - 4 indien de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, de totale oppervlakte van de vergunningsplichtige ingreep in de bodem minder dan 5000 m² beslaat, en de betrokken percelen volledig gelegen zijn buiten woongebied of recreatiegebied en buiten archeologische zones opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones en buiten beschermde archeologische sites;
- (...)
- 8 indien de aanvraag betrekking heeft op werkzaamheden binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur en haar aanhorigheden;
 - 9 indien de aanvraag geheel betrekking heeft op percelen binnen het grondgebied van een erkende onroerenderfgoedgemeente waarvoor de gemeenteraad in een gemeentelijk reglement een vrijstelling heeft voorzien en de aanvraag geen betrekking heeft op beschermde goederen of op percelen die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in een archeologische zone, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones. De vrijstellingen in het gemeentelijk reglement zijn gebaseerd op onderzoek naar de archeologische situatie in de betrokken gemeente door een erkende archeoloog in dienst van de erkende onroerenderfgoedgemeente en hebben betrekking op percelen met een oppervlakte van 5000 m² of minder.

Zie <https://www.onroerenderfgoed.be/archeologie-bij-vergunningsaanvragen-bouwheren> voor meer achtergrondinformatie.

3.4.2 Sloopopvolgingsplan

Wanneer in het kader van de bodemsaneringswerken infrastructuurwerken worden gesloopt of ontmanteld en deze sloop of ontmanteling is een vergunningsplichtige stedenbouwkundige handeling, dient een sloopopvolgingsplan aan het bodemsaneringsproject te worden toegevoegd indien het volume van de infrastructuur groter is dan 250 m³.

Zie hoger voor het vereiste sloopopvolgingsplan m.b.t. de sloop van gebouwen.

3.4.3 Hemelwaterverordening van 2023

De gewestelijke stedenbouwkundige verordening van 10 februari 2023 inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater ('Hemelwaterverordening van 2023') bevat verstrengde voorschriften voor de infiltratie, de buffering en de lozing van niet-verontreinigd hemelwater, afkomstig van daken en verharde oppervlakken in vergelijking met de opgeheven gewestelijke hemelwaterverordening van 5 juli 2013.

Wanneer in een bodemsaneringsproject constructies of verhardingen worden aangelegd, heraangelegd of uitgebreid en de onverharde zone heeft een minimale oppervlakte van een vierde van de afwaterende oppervlakte, dan is deze verordening van toepassing, ook als deze vrijgesteld zijn van stedenbouwkundige vergunningsplicht. De oppervlakte waaronder zich ondergrondse constructies bevinden, die verhinderen dat het hemelwater infiltreert, wordt niet in rekening gebracht bij de onverharde zone. De berekening van afwaterende oppervlakte gebeurt volgens artikel 8, §2 van deze verordening. De in rekening te brengen afwaterende oppervlakte is de som van:

1° als het verhardingen betreft:

- a de oppervlakte van de verhardingen die nieuw aangelegd of heraangelegd worden of de oppervlakte van de uitbreiding van de verharding, met uitzondering van de waterdoorlatende verhardingen die een hellingspercentage van minder dan 2 % hebben;
- b bij uitbreiding van bestaande verhardingen, die niet tot het openbaar domein behoren, wordt de oppervlakte vermeld in punt a vermeerderd met minimaal twee keer de oppervlakte vermeld in punt a, maar nooit meer dan de oppervlakte van de volledige bestaande verharding;

2° als het dakoppervlakten betreft, de totale oppervlakte berekend in artikel 7, §6 dan de verordening.

De plaatsing van een infiltratievoorziening is dan verplicht, als de kadastrale percelen die tot een eigendom behoren, samen groter zijn dan 120 m².

Het algemene uitgangsprincipe hierbij is hemelwater in eerste instantie maximaal te gebruiken. In tweede instantie moet het resterende gedeelte van het hemelwater geïnfiltreerd of gebufferd worden, zodat in laatste instantie slechts een beperkt debiet vertraagd wordt afgevoerd. Ook de plaatsing van de overloop van de hemelwaterput en van de buffervoorziening dienen aan dit principe te beantwoorden.

Bepaalde (delen van) constructies of verhardingen vallen buiten de bepalingen van de verordening:

- Wanneer het hemelwater dat op (een deel van) de nieuwe constructie of verharding valt, op natuurlijke wijze op eigen terrein in de bodem infiltreert. In dit geval wordt het hemelwater immers niet opgevangen en afgevoerd. Er zijn dus meestal geen goten of buizen aanwezig.
Een paar voorbeelden: tuinhuis zonder dakgoten, waterdoorlatende verharding (in grastegels, dolomiet of grind), tuinpad, waarbij het water ernaast in het gazon loopt.
Opgelet: wanneer u kiest voor een dergelijke oplossing, moet u ervoor zorgen dat u geen wateroverlast op percelen van burens kan veroorzaken!
- Wanneer het hemelwater dat op (een deel van) de nieuwe verharding valt, hierdoor zo vervuild wordt dat het overeenkomstig de Vlarew-wetgeving als afvalwater dient te worden beschouwd, bijvoorbeeld bij de tankplaats van een benzinestation, wasplaatsen van auto's.

- Het vervangen van de afwerkingslaag van een verharding wordt niet beschouwd als het heraanleggen van een verharding, als een funderingslaag aanwezig is en behouden blijft.
- Tot 6 januari 2025, wanneer (een deel van) de verharding tot het openbaar wegdomein behoort op het ogenblik van de aanvraag of de uitvoering van de handelingen. De afwatering van deze verharding moet wel voldoen aan de code van goede praktijk voor het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van rioleringsstelsels, waarin dezelfde principes worden toegepast. Vanaf 7 januari 2025 moeten ook openbare domeinen aan de hemelwaterverordening voldoen, tenzij de handeling volledig van vergunning is vrijgesteld op basis artikel 10 van het besluit van stedenbouwkundige handelingen waarvoor geen omgevingsvergunning nodig is.

Artikel 12 van de Hemelwaterverordening van 2023 vermeldt dat in uitzonderlijke omstandigheden het vergunningverlenende bestuursorgaan afwijkingen kan toestaan van de verplichtingen van de verordening. Een afwijking kan alleen toegestaan worden als dat om specifieke redenen met betrekking tot de mogelijkheden van gebruik, wettelijke voorschriften of plaatselijke terreinkenmerken verantwoord of noodzakelijk is.

De OVAM wijst erop dat het na een ontgraving waarbij er restverontreiniging is achtergebleven meestal niet aangewezen is om infiltratie ter hoogte van de restverontreiniging te voorzien. Dergelijke gevallen kan de OVAM beschouwen als uitzonderlijke omstandigheden waarbij men kan motiveren om af te wijken van de verplichtingen van de Hemelwaterverordening van 2023.

Als u een afwijking vraagt in het bodemsaneringsproject, neemt u in het rapport een verantwoording of motivering op voor de gevraagde afwijking op de Hemelwaterverordening van 2023. U verwijst hierbij naar artikel 12 van de Hemelwaterverordening van 2023.

Meer uitleg over de verordening vindt u op www.watertoets.be en op <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/verordeningen/de-gewestelijke-hemelwaterverordening-2023>.

Via de op deze pagina beschikbare Webtoepassing Watertoets (<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/beleidsinstrumenten/watertoets/webtoepassing-watertoets>) kan de module 'Gewestelijke stedenbouwkundige verordening 2023' online ingevuld worden en het resultaat ervan opgeslagen of afgedrukt worden. De ingevulde aanstiplijst als resultaat van deze module dient toegevoegd te worden aan het bodemsaneringsproject.

4 OVERZICHT EN OMSCHRIJVING VAN DE INGEDEELDE INRICHTINGEN EN ACTIVITEITEN OVEREENKOMSTIG TITEL V VAN HET DABM

4.1 OVERZICHT

Het bodemsaneringsproject bevat een overzicht van de ingedeelde inrichtingen en activiteiten overeenkomstig titel V van het DABM met vermelding van de rubriek en het indelingscriterium overeenkomstig de indelingslijst van het Vlarem II, evenals een omschrijving van de betrokken inrichtingen en activiteiten.

Een tabel met de meest voorkomende ingedeelde inrichtingen en activiteiten is toegevoegd onder hoofdstuk 10 van deze leidraad. Deze bijlage wordt louter ter informatie toegevoegd zonder volledigheid te garanderen. Ze geeft louter een indicatie van de meest voorkomende en voor de hand liggende ingedeelde inrichtingen en activiteiten. De deskundige moet elke inrichting en activiteit die deel uitmaakt van de bodemsaneringswerken geval per geval aftoetsen aan de indelingslijst van het Vlarem II, zowel wat betreft de toepasselijke rubrieken als het indelingscriterium en de adviesverlenende instanties.

4.2 VOORWAARDEN

4.2.1 Algemeen

Er wordt aangetoond dat de exploitatie van de betrokken inrichtingen overeenstemt met de algemene en sectorale milieuvorwaarden van het Vlarem II. Dit kan in alle redelijkheid gebeuren waarbij geenszins een volledige conformiteitscheck aan alle toepasselijke algemene en sectorale milieuvorwaarden verwacht wordt. Minstens dient gemotiveerd te worden dat de gekozen saneringstechnieken de saneringsaannemer moeten toelaten aan de algemene en sectorale milieuvorwaarden te voldoen.

Indien aan een voorwaarde niet kan worden voldaan, bevat het bodemsaneringsproject een verzoek tot afwijking van de betrokken voorwaarde. Hierbij toon de deskundige aan dat alternatieve maatregelen genomen worden die voorzien in een gelijkwaardige bescherming van mens en milieu.

4.2.2 Specifieke ingedeelde inrichtingen en activiteiten

4.2.2.1 Afvalwaterzuivering en lozing van het effluent

Hiervoor wordt verwezen naar de uitgebreide toelichting in de standaardprocedure zelf.

4.2.2.2 Afvalwaterzuivering via de bedrijfsafvalwaterzuiveringsinstallatie van de opdrachtgever

Wanneer voor de zuivering van het water afkomstig van bodemsaneringswerken de bedrijfsafvalwaterzuiveringsinstallatie van de opdrachtgever kan worden gebruikt, moet een BBT-studie duidelijk aantonen dat de zuivering via de bedrijfsafvalwaterzuivering de best beschikbare techniek is. Hierbij toont de deskundige duidelijk aan dat de lozingsnormen zullen worden gehaald door zuivering en niet door verdunning met het bedrijfsafvalwater.

Indien een voorzuivering van het grond- of proceswater noodzakelijk is voor behandeling in de bestaande bedrijfsafvalwaterzuivering, kan dit via het bodemsaneringsproject vergund worden. Er moeten dan effluentnormen worden opgegeven voor het water dat naar de bedrijfsafvalwaterzuiveringsinstallatie wordt gestuurd. De naleving van deze normen moet ook tijdens de bodemsaneringswerken worden gecontroleerd.

Bij het bodemsaneringsproject moet een kopie van de omgevingsvergunning van de bedrijfsafvalwaterzuiveringsinstallatie en bijhorende lozing worden toegevoegd. Hieruit moet duidelijk blijken dat er lozingsnormen gelden voor de parameters waarvoor de bodemsanering wordt uitgevoerd en/of die een risico vormen voor de RWZI waarop wordt geloosd of voor het ontvangende oppervlaktewater. Er moet aangetoond worden dat ook de andere lozingsvoorwaarden (waaronder het debiet) gerespecteerd worden.

Opgelet: Een uitbreiding op een bestaande omgevingsvergunning voor een bedrijfsafvalwaterzuiveringsinstallatie en bijhorende lozing kan niet worden verkregen via het conformiteitsattest van het bodemsaneringsproject. Wanneer de omgevingsvergunning van de bestaande installatie bijvoorbeeld geen lozingsnormen oplegt voor de parameters waarvoor de sanering wordt uitgevoerd, moet een bijstelling van de omgevingsvergunning worden gevraagd via de omgevingsvergunningsprocedure. Een kopie van de verkregen omgevingsvergunning wordt toegevoegd aan het bodemsaneringsproject.

4.2.2.3 Grondwateronttrekkingen

4.2.2.3.1 Algemeen

In dit onderdeel worden de noodzakelijke gegevens weergegeven m.b.t. de grondwateronttrekking:

- voorziene debiet, per fase + verwachte totaal debiet per jaar;
- voorziene termijn, per fase;
- aantal onttrekkingsputten/drain (aantal/meters);
- locatie onttrekkingsputten op een plan in bijlage;
- diepte waarop het grondwater wordt gewonnen t.o.v. het maaiveld;
- plaats en lengte van de klei- of cement afdichtingen;
- beoogde grondwaterstandsdeling in de kern;
- invloedstraal van de onttrekking;
- maatregelen indien drijfslag aanwezig;
- conclusies zettingsberekeningen en stabiliteitscalculaties.

4.2.2.3.2 Schadelijke effecten

Door grondwateronttrekkingen kunnen er ook schadelijke effecten optreden. Deze moeten in het bodemsaneringsproject worden behandeld. Eventueel moeten er passende maatregelen worden voorzien. Voor bemalingen in het kader van bodemsaneringswerken dient er rekening te worden gehouden met de richtlijnen ter bescherming van het milieu, zoals uitgewerkt in het volgende document:

<https://www.vmm.be/water/heffingen/richtlijnen-bemalingen-ter-bescherming-van-het-milieu>.

4.2.2.3.3 Andere bodemverontreiniging

In een bodemsaneringsproject moet rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van andere bodemverontreiniging in de omgeving van grondwateronttrekkingen. Deze kunnen immers een nefaste invloed hebben op de andere bodemverontreiniging en sanering ervan: verspreiding van de verontreiniging, versmeren puur product, verlengen saneringsduur, ...

Om mogelijk negatieve gevolgen van een grondwateronttrekking te kunnen inschatten en eventueel maatregelen te nemen moeten volgende zaken worden opgenomen in het bodemsaneringsproject :

- invloedstraal van de onttrekking (plaats waar er significante grondwatertafel verlaging zal zijn) en daaruit volgend de risicozone (invloedstraal + 20%);
- plan met aanduiding van deze invloedstraal en risicozone en vermelding percelen binnen de risicozone;
- tabel met vermelding van de percelen binnen de risicozone met vermelding verontreinigd, niet-verontreinigd, niet-verdacht of verdacht;
- indien verontreinigd: korte bespreking verontreiniging en mogelijke gevolgen van de grondwateronttrekking;
- de maatregelen die zullen worden genomen om een verspreiding van de andere verontreiniging tegen te gaan.

Deze zaken zijn niet nodig voor onttrekkingen die worden uitgevoerd in kader van bemalingswerken om in den droge te kunnen uitgraven en niet langer dan 1 maand duren.

4.2.2.3.4 Verzilting, grondwaterstroming

In de Vlaamse poldergebieden komt er vanaf een bepaalde diepte verzilt grondwater voor. Oppompen van ondiep zoet grondwater kan er verantwoordelijk zijn voor het opstijgen van het grensvlak zoet-zout grondwater en zo kwaliteitsverlies veroorzaken voor de gebruikers van grondwater of zelfs in waterlopen.

Ook gebieden die gevoelig zijn voor grondwaterstroming verdienen extra aandacht. Zie hiervoor ook de kaarten met grondwaterstromingsgevoeligheid kaarten op www.watertoets.be. Er moet aandacht worden besteed aan de effecten van ingrepen op de grondwaterstroming. Met grondwaterstroming wordt vooral de laterale beweging van grondwater doorheen de ondergrond en de toestroming door kwel bedoeld. De aandacht gaat in de eerste plaats uit naar de ondiepe grondwaterstroming. Deze stroming kan worden beïnvloed of verstoord door drainering, tijdelijke bemaling of permanente bemaling. Verstoring van de grondwaterstroming kan een belangrijk effect hebben op de omgeving. Zo zal het belang van de lokale grondwaterstroming zeer groot zijn op plaatsen waar er natuurwaarden voorkomen die afhankelijk zijn van de stand of de toestroming van grondwater.

4.2.2.3.5 Vrijstelling heffing

Ter informatie: zowel het winnen van grondwater als het lozen van afvalwater (incl. verontreinigd grondwater) zijn onderworpen aan milieuheffing. Wanneer de winning en de lozing echter gebeurt in het kader van een conform verklaard bodemsaneringsproject, geldt een vrijstelling van de heffing. Ook bronbemalingen in het kader van bouwkundige werken zijn van de grondwaterheffing vrijgesteld.

5 PROJECTEN ONDERWORPEN AAN MILIEUEFFECTRAPPORTAGE

In de bijlagen I en II van het besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage ('MER-besluit') zijn de categorieën van projecten opgesomd waarvoor er een project-MER moet worden opgemaakt. De meest recente wetgeving moet steeds worden toegepast.

De onderstaande categorieën van projecten zijn mogelijk relevant voor de uitvoering van bodemsaneringswerken. Ook andere categorieën kunnen theoretisch gezien in aanmerking komen zodat de deskundige steeds alle categorieën van het MER-besluit moet toetsen.

De categorieën van projecten opgenomen in de bijlage I zijn steeds onderworpen aan een project-MER. Voor de categorieën van de bijlage II kan aan het Team MER van het departement Omgeving een ontheffing van het opstellen van een project-MER gevraagd worden.

- Bijlage I, 13 Afvalverwijderingsinstallaties voor de verbranding, zoals gedefinieerd in punt D10 van artikel 4.2.1. VLAREMA, de chemische behandeling, zoals gedefinieerd in punt D9 van artikel 4.2.1. VLAREMA of het storten van gevaarlijke afvalstoffen.
- Bijlage I, 14 Afvalverwijderingsinstallaties voor de verbranding, zoals gedefinieerd in punt D10 van artikel 4.2.1. VLAREMA, de chemische behandeling, zoals gedefinieerd in punt D9 van artikel 4.2.1. VLAREMA, van ongevaarlijke afvalstoffen met een capaciteit van meer dan 100 ton/dag
- Bijlage I, 28 Wijziging of uitbreiding van in de bijlage I, II of III opgenomen projecten, wanneer die wijziging of uitbreiding aanleiding geeft tot de overschrijding van de in deze bijlage genoemde drempelwaarden, voor zover deze bestaan.
- Bijlage II, 1 d) eerste bebossing of ontbossing:
 - Eerste bebossing voor zover de oppervlakte 10 ha of meer bedraagt.
 - Ontbossing met het oog op de omschakeling naar een ander bodemgebruik voor zover de oppervlakte 3 ha of meer bedraagt en voor zover artikel 87 van het Bosdecreet niet van toepassing is.
- Bijlage II, 11 b) Installaties voor de verwijdering van afval:
 - Verwerking van niet-gevaarlijke afvalstoffen in een verbrandingsinstallatie, met uitzondering van biomassa-afval, met een capaciteit van 50 ton per dag tot en met 100 ton per dag.
 - Stortplaatsen van categorie 1 en 2 voor niet-gevaarlijke afvalstoffen.
 - Inrichtingen voor de opslag en fysisch-chemische behandeling van gevaarlijke afvalstoffen voor zover de ermee samenhangende opslag volgens de criteria van rubriek 17.3, bijlage I, titel II van VLAREM is ingedeeld in klasse 1.
- Bijlage II, 13 Wijziging of uitbreiding van projecten van bijlage I, II of III, waarvoor reeds een vergunning is afgegeven, die zijn of worden uitgevoerd en die aanzienlijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen hebben (niet in bijlage I opgenomen wijziging of uitbreiding).
- Bijlage II, 14 Projecten van bijlage I die uitsluitend of hoofdzakelijk dienen voor het ontwikkelen en beproeven van methoden of producten en die niet langer dan twee jaar worden gebruikt.

De opdrachtgever kan de OVAM verzoeken om advies te geven over de draagwijdte of de inhoud van de gegevens die het bodemsaneringsproject (extra) moet bevatten als gevolg van de verplichting tot project-MER.

Het is aan te raden dat de bodemsaneringsdeskundige in dergelijke gevallen de nodige voorbereidende initiatieven neemt voor een voorafgaandelijke bespreking van het concrete project met de betrokken overheidsinstanties/stakeholders.

6 PROJECTEN WAARVOOR EEN PROJECT-M.E.R.- SCREENINGSNOTA MOET WORDEN OPGESTELD

In de bijlage III van het MER-besluit zijn de categorieën van projecten opgesomd waarvoor er een project-m.e.r.-screeningsnota (PrMS) moet worden opgemaakt.

De uitvoering van de volgende categorieën van projecten uit de hiervoor vermelde bijlage III zijn mogelijk relevant voor bodemsaneringswerken. Ook andere categorieën van projecten uit bijlage III kunnen theoretisch gezien in aanmerking komen waardoor de deskundige steeds alle categorieën van het MER-besluit moet aftoetsen.

- bijlage III, 1 d) eerste bebossing en ontbossing met het oog op omschakeling naar een ander bodemgebruik (projecten die niet in bijlage II zijn opgenomen);
- bijlage III, 10 j) werken voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van het grondwater, die niet zijn opgenomen in bijlage I of II;
- bijlage III, 11 b) installaties voor de verwijdering van afval (projecten die niet onder bijlage I of II vallen).

Dat betekent dat bijvoorbeeld voor de gekozen saneringsvariant waarin er een vergunningsplichtige grondwateronttrekking is opgenomen (= bijlage III, 10 j)), een PrMS moet worden opgenomen in het bodemsaneringsproject. Voor een ontbossing (= bijlage III, 1 d)) moet eveneens een PrMS in het bodemsaneringsproject worden opgenomen.

In de PrMS wordt voor de gekozen saneringsvariant aangegeven of er aanzienlijke milieueffecten voor mens en milieu te verwachten zijn. De PrMS moet in het bodemsaneringsproject worden opgenomen.

Een 'algemene handleiding voor project-m.e.r.-screening', kan worden gedownload via https://omgeving.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Handleiding_projectm.e.r.-screeningversiejuni2020_0.pdf

Let wel: in de handleiding is sprake van een PrMS geïntegreerd in de omgevingsvergunningsaanvraag. Dit is uiteraard niet van toepassing op bodemsaneringsprojecten. De PrMS in het kader van een bodemsaneringsproject is vormvrij.

Aangezien het overgrote deel van de informatie die in de PrMS wordt opgevraagd (zie hiervoor de standaardprocedure zelf: kenmerken project, kenmerken omgeving en mogelijke effecten op de omgeving), ook al is opgenomen in andere onderdelen en hoofdstukken van het bodemsaneringsproject, hoeft men die in de PrMS niet opnieuw op te nemen. Het is in dat geval voldoende om te verwijzen naar de pagina of het hoofdstuk elders in het bodemsaneringsproject.

Rekening houdende met de fysieke kenmerken van het project, de locatie en de analyse van de waarschijnlijke aanzienlijke milieueffecten, die steeds zijn opgenomen in het bodemsaneringsproject, moet de bodemsaneringsdeskundige een conclusie nemen of de waarschijnlijke milieueffecten van het project al of niet aanzienlijk zijn.

Als de bodemsaneringsdeskundige van mening is dat op basis van de bovenstaande analyse aanzienlijke milieueffecten niet uit te sluiten zijn, dan moet hij besluiten dat de opmaak van een project-MER noodzakelijk is.

7 EXPLOITEREN OF VERANDEREN VAN EEN INRICHTING WAARVOOR EEN OMGEVINGSVEILIGHEIDSRAPPORT VEREIST IS

Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting in de standaardprocedure.

8 BIODIVERSITEIT

Het Natuurdecreet kent drie toetsingsmechanismen in het kader van de vergunningverlening die ook toepasselijk zijn bij de conformverklaring van een bodemsaneringsproject:

- de **natuurtoets** voor handelingen die schade aan natuur kunnen veroorzaken waar de natuur zich ook bevindt (incl. woongebied, industriegebied, ...);
- de **verscherpte natuurtoets** voor handelingen die schade aan natuur kunnen veroorzaken in gebieden die behoren tot het VEN;
- de **passende beoordeling** voor handelingen die schade kunnen veroorzaken aan natuur in Speciale Beschermingszones.

Of natuur zonder meer, dan wel een gebied dat behoort tot het VEN, dan wel een Speciale beschermingszone aanwezig is waarop de bodemsaneringswerken een impact kunnen hebben, moet blijken uit de vergunningstechnische omschrijving van de saneringslocatie en de omgeving.

De natuurtoets en de verscherpte natuurtoets worden uitgevoerd door de OVAM maar het is aan de deskundige om de elementen voor de (verscherpte) natuurtoets in het bodemsaneringsproject aan te leveren en aan te tonen dat de bodemsaneringswerken geen vermijdbare schade (natuurtoets), dan wel geen onvermijdbare en onherstelbare schade (verscherpte natuurtoets) kunnen veroorzaken.

De passende beoordeling wordt uitgevoerd door de initiatiefnemer waarbij moet worden aangetoond dat de bodemsaneringswerken geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Speciale Beschermingszone kunnen veroorzaken. Wanneer het evident is dat geen kans op betekenisvolle aantasting bestaat, kan dit in een voortoets worden aangetoond en dient geen passende beoordeling te gebeuren.

In elk toetsingsmechanisme moet ook aandacht worden besteed aan:

- de soortenbescherming: de deskundige moet nagaan of soorten (fauna en flora) aanwezig zijn waardoor bepaalde handelingen die deel uitmaken van de bodemsaneringswerken verboden zijn en indien dit het geval is, of hiervoor een afwijking kan worden verleend door het ANB (<https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/natuurbeheer/soortenbescherming>);

- de impact van verzurende en vermestende deposities: de deposities ten gevolge van verbrandingsgassen kunnen aanleiding geven tot verzuring en vermesting. Deze deposities en hun verzurend en vermestend effect moeten dan ook geëvalueerd worden. Modelleringen leren dat de emissies van werfverkeer slechts uitzonderlijk (meerdere honderden bewegingen) aanleiding zullen geven tot relevante effecten. De emissies van langdurig aanwezige stationaire motoren (waaronder stroomgeneratoren) kunnen wel aanleidingen geven tot relevante verzurende en vermestende deposities. Deze kunnen gemodelleerd worden via <https://voortoets.omgeving.vlaanderen.be/>. Let wel: de voortoets is enkel ontworpen in het kader van de passende beoordeling. De conclusie dat geen betekenisvol effect op een Speciale Beschermingszone verwacht wordt, impliceert niet noodzakelijk dat geen vermijdbare, resp. onvermijdbare en onherstelbare schade kan worden veroorzaakt aan de natuur, resp. de natuur in een VEN-gebied;
- verdroging ten gevolge van bemaling. De effecten van de bemaling zullen in principe al in kaart gebracht zijn bij de algemene evaluatie van de grondwaterbemaling. Deze algemene effecten dienen hier ook vertaald te worden naar mogelijke effecten op de biodiversiteit.

Gezien de specifieke techniciteit van de toetsingsmechanismen en de verschillende schadebegrippen naargelang het beschermingsstatuut van de betrokken natuur, is het aangewezen deze toetsing door een deskundige fauna en flora te laten uitvoeren.

9 WATERTOETS

9.1 INLEIDING

De watertoets beoordeelt of een initiatief schadelijke effecten veroorzaakt als gevolg van een verandering in de toestand van het oppervlaktewater, het grondwater of de waterafhankelijke natuur.

De watertoets moet enkel doorlopen worden als het bodemsaneringsproject geldt als een omgevingsvergunning. In het andere geval dient deze niet doorlopen te worden.

De watertoets verloopt in verschillende stappen. Om na te gaan of er extern advies moet gevraagd worden in het kader van de watertoets wordt in eerste instantie nagaan of er effectief schadelijke effecten kunnen optreden en dit op basis van de 'toets van het gezond verstand'. Indien hieruit blijkt dat er effectief schadelijke effecten kunnen optreden, moet nagegaan worden of er **extern advies** moet gevraagd worden. Tot slot worden de mogelijke schadelijke effecten besproken en worden de eventueel te nemen herstel- of compensatiemaatregelen vermeld.

Wanneer uit de watertoets blijkt dat er een extra adviesvraag nodig is, moeten de adviesverlenende instanties worden vermeld.

9.2 TOETS VAN HET GEZOND VERSTAND

In eerste instantie moet de deskundige nagaan of het bodemsaneringsproject schadelijke effecten kan hebben op het watersysteem, dit gebeurt via de zogenaamde 'toets van het gezond verstand'.

Toetsing van het gezond verstand	Antwoord
Kan er een wijziging van de kwaliteit van oppervlaktewater of grondwater, van de infiltratie van hemelwater naar het grondwater, van de grondwatervoorraden, van het grondwaterstromingspatroon, van de hoeveelheid en snelheid van het afstromend hemelwater, van het overstromingsregime of van de afvoercapaciteit of de structuur van waterlopen of grachten optreden?	Ja/nee

Tabel 1: Toets gezond verstand

Een voorbeeld waarvoor er geen schadelijke effecten kunnen optreden op het watersysteem en bijgevolg 'Nee' wordt geantwoord op bovenstaande vraag:

een bodemsaneringsproject dat niet gelegen is in een overstromingsgevoelig gebied of nabij een waterloop, waar geen ondergrondse constructies worden voorzien, de te verhard oppervlaktes beperkt zijn, grachten niet worden gewijzigd, de waterafvoer niet wordt beïnvloed en waar voldaan is aan alle wettelijke bepalingen zoals de gewestelijke stedenbouwkundige verordening en Vlareem.

9.3 MOET EXTERN ADVIES GEVRAAGD WORDEN?

Om te oordelen of er schadelijke effecten kunnen optreden waarvoor extern advies moet gevraagd worden, moeten onderstaande tabellen doorlopen worden.

Als op alle vragen 'NEE' wordt geantwoord, moet er geen extern advies gevraagd worden in kader van de watertoets. Indien er op één of meerdere vragen 'JA' wordt geantwoord, dan moet de deskundige aangeven bij welke adviesinstantie advies moet gevraagd worden. Voor dat onderdeel moet een watertoets worden uitgevoerd.

Sowieso wordt onder dit hoofdstuk als onderdeel van de watertoets besproken welke schadelijke effecten er kunnen optreden op de toestand van het oppervlaktewater of op het grondwater, los van de noodzaak tot extern advies.

Vragen i.v.m. mogelijke schadelijke effecten m.b.t. het oppervlaktewater		Antwoord
1	Is geheel of gedeeltelijk gelegen in mogelijk of effectief overstromingsgevoelig gebied ¹	Ja/nee
2	Leidt tot een toename van het totaal van de horizontale dakoppervlakte van gebouwen en de verharde oppervlakte met meer dan 1 hectare indien het project afwatert naar een bevaarbare waterloop of een onbevaarbare waterloop van de eerste categorie of 0.1 hectare bij afwatering naar andere waterlopen	Ja/nee
3	Is geheel of gedeeltelijke gelegen:	
3a	Binnen de bedding van een bevaarbare of onbevaarbare waterloop	Ja/nee
3b	Op minder dan 50m afstand van de kruin van de talud van bestaande of geplande bevaarbare waterlopen	Ja/nee
3c	Op minder dan 50m afstand van haveninfrastructuur binnen de afgebakende zeehavengebieden	Ja/nee
3d	Op minder dan 20m afstand van de kruin van de talud van onbevaarbare waterlopen van eerste categorie	Ja/nee
3e	Op minder dan 10m afstand van de kruin van de talud van onbevaarbare waterlopen van tweede categorie	Ja/nee
3f	Op minder dan 5m afstand van de kruin van de talud van onbevaarbare waterlopen van derde categorie of van niet-geklasseerde onbevaarbare waterlopen in beheer van een polder of een watering	Ja/nee
3g	Binnen een afgebakende oeverzone	Ja/nee
4	Een vegetatiewijziging betreft zoals bedoeld in artikel 13 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu	Ja/nee

Tabel 2: Vragen i.v.m. mogelijke schadelijke effecten m.b.t. het oppervlaktewater

¹ De kaart i.v.m. overstromingsgevoelig gebied kan geraadpleegd worden op www.watertoets.be

Vragen i.v.m. mogelijke schadelijke effecten m.b.t. het grondwater		Antwoord
1	Een verkavelingsaanvraag met aanleg van nieuwe wegenis	Ja/nee
2	Leidt tot een toename van het totaal van de horizontale dakoppervlakte van gebouwen en de verharde oppervlakte met meer dan 1 hectare	Ja/nee
3	Ondergrondse constructies (met uitzondering van funderingspalen en leidingen met een diameter tot 1 m) bevat die dieper gelegen zijn dan 5m of een horizontale lengte hebben van meer dan 50m	Ja/nee

Tabel 3: Vragen i.v.m. mogelijke schadelijke effecten m.b.t. het grondwater

9.4 EXTERN ADVIESVERLENENDE INSTANTIE

Indien er op één of meerdere vragen 'JA' wordt geantwoord in bovenstaande tabellen, dan moet de deskundige aangegeven bij welke adviesinstantie de OVAM advies moet vragen. Meer informatie over de adviesinstanties kunt u raadplegen op www.watertoets.be.

Externe adviesinstantie	Opmerking
Vlaamse Milieumaatschappij	
Provincie (Bestendige deputatie)	Geef de concrete naam
Gemeente (College van burgemeester en schepenen)	Geef de concrete naam
Departement Mobiliteit en Openbare werken	
Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW)	
Polder of Watering	Geef de concrete naam
De Vlaamse Waterweg NV	
Betrokken havenbedrijf	Geef de concrete naam

Tabel 4: Extern adviesverlenende instanties i.k.v. de watertoets

9.5 SCHADELIJKE EFFECTEN

Wanneer uit de watertoets blijkt dat er schadelijke effecten kunnen optreden, moeten deze behandeld worden in het hoofdstuk 'watertoets' in de pdf 'vergunningstechnische bijlage'.

Volgende zaken moeten worden weergegeven.

- Waar heeft het nadelige effect betrekking op?
- Kan het project aangepast worden om dit schadelijke effect te voorkomen of beperken?

Hierbij moeten volgende opties worden overlopen:

- Aanpassing van de gebruikte materialen, grond- en hulpstoffen of installaties.
- Aanpassing van de wijze van bouwen en exploiteren.
- Aanpassing van de omvang van de activiteit (debiet, duur).
- Hoe wordt het project overeenkomstig het BATNEEC-principe aangepast om dit schadelijke effect te voorkomen of beperken?
- Zijn er herstelmaatregelen of compensatiemaatregelen mogelijk?
- Worden er herstelmaatregelen of compensatiemaatregelen overeenkomstig het BATNEEC-principe voorzien?
- Welke dwingende redenen van groot maatschappelijk belang zijn er om het bodemsaneringsproject te realiseren?

10 ADVIESINSTANTIES

Voor het overzicht van alle adviesinstanties die in het kader van een specifiek BSP advies moeten verlenen (o.a. ook stedenbouwkundige handeling, watertoets, natuur, ...), verwijzen we naar de tabel 21 in de standaardprocedure (pdf - vergunningstechnische bijlage).

Specifiek voor de meest voorkomende en voor de hand liggende **ingedeelde inrichtingen en activiteiten overeenkomstig titel V van het DABM** (zie hoofdstuk 4 van deze leidraad) wordt in de indicatieve tabel hieronder de Vlareb-rubriek, de omschrijving, de klasse en de adviesverlenende instantie(s) weergegeven. Deze indicatieve tabel is dus een vertaling van de adviesinstanties waaraan de OVAM volgens artikel 83 van het Vlarebo het (gewoon) BSP voorlegt als het BSP de exploitatie van deze vergunningsplichtige inrichtingen of activiteiten omvat. In de laatste kolom staan dus telkens het College van Burgemeester en Schepenen van de betrokken gemeente plus de adviesinstantie(s) – behalve de OVAM – volgens de indelingslijst van bijlage 1 van Vlareb II vermeld.

IN SITU BEHANDELEN VAN UITGEGRAVEN BODEM ALS AFVALSTOF MET HET OOG OP NUTTIGE TOEPASSING			
Vlareb-rubriek	Omschrijving	Klasse	Adviesverlening
2.2.2	Opslag en nuttige toepassing van afvalstoffen: opslag en mechanische behandeling van:		
f)	Niet-gevaarlijke afvalstoffen met een opslagcapaciteit van: <ul style="list-style-type: none"> – maximum 100 ton – meer dan 100 ton 	2 1	CBS CBS, GOP
g)	Gevaarlijke afvalstoffen, met een opslagcapaciteit van <ul style="list-style-type: none"> – maximaal 100 ton – meer dan 100 ton 	2 1	CBS CBS, GOP
2.2.3	Opslag en nuttige toepassing van afvalstoffen: opslag en biologische behandeling van:		
f)	Niet gevaarlijke afvalstoffen met een inhoudscapaciteit van: <ul style="list-style-type: none"> – maximaal 25 m³ – meer dan 25 m³ 	2 1	GOP, AZG, VMM CBS, GOP, AZG, VMM
g)	Gevaarlijke afvalstoffen	1	CBS, GOP, AZG, VMM
2.2.5	Opslag en nuttige toepassing van afvalstoffen: opslag en fysisch-chemische behandeling, al of niet in combinatie met een mechanische behandeling, van:		
e)	Niet gevaarlijke afvalstoffen, met een opslagcapaciteit van <ul style="list-style-type: none"> – tot en met 1 ton – meer dan 1 ton tot en met 25 ton – meer dan 25 ton 	2 2 1	CBS CBS, VMM CBS, GOP, VMM
f)	Gevaarlijke afvalstoffen, met een opslagcapaciteit van <ul style="list-style-type: none"> – tot en met 1 ton – meer dan 1 ton 	2 1	CBS CBS, GOP, VMM

IN SITU BEHANDELEN VAN UITGEGRAVEN BODEM ALS AFVALSTOF MET HET OOG OP VERWIJDERING			
Vlarem-rubriek	Omschrijving	Klasse	Adviesverlening
2.3.1	Opslag en mechanische behandeling van:		
a)	Niet-gevaarlijke afvalstoffen	1	CBS, GOP
b)	Gevaarlijke afvalstoffen	1	CBS, GOP
2.3.4.1	Opslag en verbranding van:		
j)	Niet-gevaarlijke afvalstoffen	1	CBS, GOP, VMM
k)	Gevaarlijke afvalstoffen	1	CBS, GOP, VMM
2.3.6	Stortplaats voor:		
b) 4°	Niet-gevaarlijke afvalstoffen: monostortplaats voor andere niet-gevaarlijke afvalstoffen dan inerte afvalstoffen	1	CBS, GOP, AZG, VMM (gw)
c) 2°	Gevaarlijke afvalstoffen: monostortplaats voor gevaarlijke afvalstoffen	1	CBS, GOP, AZG, VMM (gw)
GRONDWATERONTTREKKING			
Vlarem-rubriek	Omschrijving	Klasse	Adviesverlening
53.2.1°	Winning van grondwater: bronbemaling , met inbegrip van terugpompingen van [...] niet-verontreinigd grondwater in dezelfde watervoerende laag, die technisch noodzakelijk is voor ofwel de verwezenlijking van bouwkundige werken gelegen in beschermde duingebieden , aangeduid op grond van het decreet van 14 juli 1993 houdende maatregelen tot bescherming van de kustduinen of in een groengebied, een natuurontwikkelingsgebied, een parkgebied of een bosgebied		
a)	Met een debiet van maximaal 500 m ³ per dag en 30.000 m ³ per jaar	3	/
b)	Met een debiet van meer dan 500 m ³ per dag of meer dan 30.000 m ³ per jaar, tot maximaal 2000 m ³ per dag	2	CBS, VMM (gw)
c)	Met een debiet van meer dan 2000 m ³ per dag	1	CBS, GOP, VMM (gw)
53.2.2°	Winning van grondwater: bronbemaling , met inbegrip van terugpompingen van [...] niet-verontreinigd grondwater in dezelfde watervoerende laag, die technisch noodzakelijk is voor ofwel de verwezenlijking van bouwkundige werken gelegen in een ander gebied dan de gebieden vermeld in punt 1 met een netto opgepompt debiet van:		
a)	Maximaal 30.000 m ³ per jaar	3	/
b)	Meer dan 30.000 m ³ per jaar en de verlaging van het grondwaterpeil 1° wordt beperkt tot maximaal vier meter onder het maaiveld 2° bedraagt meer dan vier meter onder het maaiveld	3 2	/ CBS, VMM (gw)

53.8	Winning van grondwater: andere grondwaterwinningen waarvan		
1°	Het totaal opgepompte debiet kleiner is dan of gelijk is aan 5000 m ³ per jaar en		
	a) alle putten een diepte hebben die kleiner is dan of gelijk is aan het locatiespecifieke dieptecriterium, zoals weergegeven op de kaart in bijlage 2ter van het Vlarem II	3	/
	b) minimaal één put een diepte heeft die groter is dan het locatiespecifieke dieptecriterium, zoals weergegeven op de kaart in bijlage 2ter van het Vlarem II	2	CBS, VMM (gw)
2°	Het totaal opgepompte debiet groter is dan 5000 m ³ per jaar en kleiner is dan of gelijk is aan 30.000 m ³ per jaar	2	CBS, VMM (gw)
3°	Het totaal opgepompte debiet groter is dan 30.000 m ³ per jaar	1	CBS, GOP, VMM (gw)

ZUIVEREN, LOZEN OF HERINFILTRATIE

Vlarem-rubriek	Omschrijving	Klasse	Adviesverlening
3.6.3	Afvalwaterzuiveringsinstallaties , met inbegrip van het lozen van het effluentwater en het ontwateren van de bijbehorende slibproductie voor de behandeling van bedrijfsafvalwater dat al of niet een of meer van de gevaarlijke stoffen, vermeld in bijlage 2C, bevat in hogere concentraties dan de indelingscriteria, vermeld in de kolom "indelingscriterium GS (gevaarlijke stoffen)" van artikel 3 van bijlage 2.3.1 van het Vlarem II met een effluent		
1°	Tot en met 5 m ³ /h		
	a) als het effluentwater geen hogere concentratie van gevaarlijke stoffen dan de voormelde concentraties bevat	3	/
	b) als het effluentwater een of meer gevaarlijke stoffen in een hogere concentratie dan de voormelde concentraties bevat	2	CBS, VMM
2°	Van meer dan 5 m ³ /h tot en met 50 m ³ /h	2	CBS, VMM
3°	Van meer dan 50 m ³ /h	1	CBS, GOP, VMM

Opmerking: met uitzondering van centrifugeren wordt het scheiden van bestanddelen die aanwezig zijn in het waterige medium op basis van het verschil in dichtheid tussen de aanwezige vervuilde bestanddelen en het waterige medium (bijvoorbeeld KWS-afscheider, vetvanger) niet beschouwd als een afvalwaterzuiveringsinstallatie.

3.4	Het zonder behandeling in een afvalwaterzuiveringsinstallatie lozen van bedrijfsafvalwater dat al of niet een of meer van de gevaarlijke stoffen, vermeld in bijlage 2C van het Vlarem II, bevat in concentraties die hoger zijn dan de indelingscriteria, vermeld in de kolom "indelingscriterium GS (gevaarlijke stoffen)" van artikel 3 van bijlage 2.3.1 van het Vlarem II, met een debiet		
1°	Tot en met 2m ³ /h		
	a) als het bedrijfsafvalwater geen hogere concentratie van gevaarlijke stoffen dan de voormelde concentraties bevat	3	/
	b) als het bedrijfsafvalwater een of meer gevaarlijke stoffen in een hogere concentratie dan de voormelde concentraties bevat	2	CBS, VMM
2°	Van meer dan 2 m ³ /h tot en met 100 m ³ /h	2	CBS, VMM
3°	Van meer dan 100 m ³ /h	1	CBS, GOP, VMM
54.1	Het kunstmatig aanvullen van grondwater op directe wijze (via geboorde putten) indien dit niet reeds inbegrepen is in rubriek 53.2	1	CBS, GOP, VMM (gw)
52.1.1.2°	Indirecte lozing in grondwater van de gevaarlijke stoffen, vermeld in bijlage 2B van het Vlarem II binnen de waterwingebieden en de beschermingszone type I, II of III, voor zover ze niet verboden zijn krachtens het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer en de uitvoeringsbesluiten ervan	1	CBS, GOP, VMM, VMM (gw)
52.2.2°	Indirecte lozing in grondwater van de gevaarlijke stoffen, vermeld in bijlage 2B van het Vlarem II buiten de waterwingebieden en de beschermingszone type I, II of III, voor zover ze niet verboden zijn krachtens het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer en de uitvoeringsbesluiten ervan	2	CBS, GOP, VMM (gw)
NEVENINSTALLATIES EN OPSLAG VAN NEVENPRODUCTEN			
Vlarem-rubriek	Omschrijving	Klasse	Adviesverlening
16.3.2°	Luchtcompressoren met een geïnstalleerde totale drijfkracht van		
a)	5 Kw tot en met 200 Kw	3	/
b)	Meer dan 200 kW	2	CBS

17.1.2.1	Opslagplaatsen voor gevaarlijke gassen in verplaatsbare recipiënten met een gezamenlijk waterinhoudsvermogen (incl. de inhoud van lege recipiënten maar excl. de inhoud van recipiënten aangesloten aan verbruikstoestellen tenzij het vaste verbruikstoestellen betreft en de inhoud van het recipiënt of de flessenbatterij bedraagt meer dan 300 l) van		
1°	300 liter tot en met 1000 liter	3	/
2°	meer dan 1000 liter tot en met 10.000 liter	2	CBS
3°	meer dan 10.000 liter	1	CBS, GOP
17.3	Opslagplaatsen voor gevaarlijke vloeistoffen en vaste stoffen		
	Subrubriek en indelingsklasse te bepalen aan de hand van de hoeveelheden en de gevaarskenmerken en/of het vlampunt van de opgeslagen stoffen		

Tabel 5: Courant voorkomende ingedeelde inrichtingen of activiteiten bij een (beperkt) BSP

Afkortingen adviesinstanties	
CBS	College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente
AZG	Agentschap Zorg en Gezondheid, de afdeling bevoegd voor het toezicht op de volksgezondheid
GOP	De afdeling milieu, bevoegd voor de omgevingsvergunning
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij, de afdeling bevoegd voor het lozen van afvalwater en de emissie van afvalgassen in de atmosfeer
VMM (gw)	Vlaamse milieumaatschappij, de afdeling bevoegd voor grondwater